

Tänapäeva ökoloogia probleemidest

Mai 1988

Mait 1989

1. Sissejuhatus:

Mõistetest: Hääreli käsitus ökoloogiast -

Selle mõiste laialivalguvus -

a) üldse looduses valitsevad sead

b) siis inimese ja looduse vastast. mõju tused

S.o. - looduse dialektika.

c) 'kultuur' tähendus domineeriv -

itegi kultuuriökoloogia, keeleökoloogia

Ökoloogia kitsamalt - lk teaduslik alus.

Probleemide teke, krüiside teke inimese ja looduse

Selle põhjused: - ei nähta tagajärge (vahetundades)

- nähtakse, kuid ei hoolita ...

- tehnika areng on ühekülgne - kuidas looduselt võtta -

- põhjused majandusmekhanismis -

Probleemide globaliseerumine - kasvaja

inimkonna probleem m. 2 -

Ökoloogilise katastroofi es peavad taganema

ideoloogilised vastuolud. Tähtsamt ei suuda

tänapäeval ära näha risk enam...

Biosfäär ei tunnusta riigipiire, ega blokke.
Ökoloogilist kriisi eksporditakse õhu, merede,
fookliste ahendite ringkäigu kaudu.

2. Looduskaitse põhisuunad

1)..... 2)..... 3)..... 4).....

5) Elisfääri kaitse - globaalprobleemidega seotud, ruumiline suund.

① Looduskarude kaitse (klassikaline lk)

- Conservation -

Esimene laine - märgati mõnede liikide kadumist antropogeenisel põhjusel - teidus, ohukattoks, ehitus-

- inimene hävatab ja hävatab nende elukeskkonda

- vööliikide sisse toomine + inimese kaotused (kaas, kass)

Teine laine - elatamisvõime vähenemine - ristsuunas, meditsiinis, looduslik taastamine liikide vahel, tervis + eetilise, esteetiline aspekt.

Poliitiline meetod - puhaste loomade kaitsmine -

UNESCO algatus 1966.a. - 5 värvi lehed -

- Eesti "P. R." - praeguses 104 loomaliiki, neist 32 pl.

(hülgem NmmLk Min. käsuksiga sätestati) 155 taimeliiki, neist 42 pl.

- NL "P. R." (1984.a.a.)

119 taimeliiki (seega kaitse all)

- Rahvusvaheline "P. R."

Eesti looduse kaitsmise meetodid - looduse inimkoostiste kaitse.

Ka teisi loomi kaitakse (järe, põder, metsa, linn) - nende kaitsmise regulatiivne teel.

Klassikalise lk alla kuuluvad ka teatud
maa-alade kaart, mis teadusliku uurimiseks,
geofondi või maastiku^{iluse} omapära, ajaloomälestiste
säilitamise eesmärgil võetud kaitses alla.

Põhiliselt 2 liiki: - füüsilised, n.n. riiklikud
kaitsesalad - kaitses all on kogu looduskompleks
(Matsalu, Vigula raba, Viidumäe, Vilsandi, Endla)
- asulised, eriti väärtuslikud kaitsesalad (maastiku-
geoloogilised, fännestiku-loomastiku/järvetala,
Häntaid, Viitso-Pakke, Abura saluallikad, puistandid)
(linnukaitsesalad, pargid, 24 fassaad), Jõrand

Enline kaitsesaline maa-ala - rahvuspark -

Lahmaa (1969-71) = 2 Horni - loodumaastikud (a, b)
- Merepark - kultuurimaastikud (a, b)

DUCR algatas 1975a roheliste väärtuste fassaad-
seadusest - teaduslikust ja ehitatavast seisukohest
silmapiiristatavate suurte maa-alade (vähemalt 10.000 ha)
kaitses. Need ei ole need.

②. Loodusressursside kaits ja ratsionaalne kasutamine

Märgat nende kahanemist, nende kallineust.
Need on kui varud, jo kui elutingimused.

Taastuvad ja mitetaastuvad l-ressursid.

- Taastuvad (puhas veri, ^{mult}õhk, mets), fauna, flora) -

- looduliku taastuvõime mandumist oht

- mõnede liikide hävimise oht (eriti faunas).

Uttar Pradesh - in pure oak forest (mets, kalad, uluad).
See angkanthus. Spitzreitzed, asendayad.

- Miktaasturad - magica (kuld, hõbe, tina ...)

- energia allvead (nafta, kivisüsi, põlevkivi, maagaas) - Praegu 90% energiast toodetud

förbruker mer (använd kap. merade 70-80%) mest
fossilseten biopäntoliga resurserna -

Had commended 30-100-200 a. look at.

Juba maaga tuleb votta kasutusse varsemad ja kaugemad ning maapõue sügavamad kihtide

Alorda tiori energia aluxard: päike, kuul, reaps, lepp

11. Silururoog, vesnik, termotulima energa z Sorjupump

Meer fosforiërsdest, poelkrist (3,5 mg/d.t.)
(6-8 mg/d.t.)

Eesti NSV Ü N C. det. 1988. a. otsusega
 „Looduskaitsse ja loodusvarade kasutamise
 olukorrad ja ülesannetest Eesti NSV-s“

on kolm väga olulist punkti:

- mitte lubada fosforiidimaardlate
 kasutamise võimalust Kirdes-Eestis;
- mitte lubada põlvkonnile looduse edasist
 suurendamist praegusega võrreldes;
- hõlpsa soojusenergia saamade varustamist
 hüdroenergia mürgepuhastusseadmetega.

Muld - vajab kaitsmist =

- elutust alla võetakse,
- mineraalsete väetistega üleväetamine,
- pestitsiididega mürgitamine
- raskemetallidega kontamine
- mujal vesi - vee ja humuusega

Igal aastal väheneb Eesti põllumaad 5000 ha võrra.

③ Looduskaitse kaitse -

5⁷

Looduskaitse - kui mui töö- ja elutingimused,
- kui ressursside allikas ja nende kaastootja
(õhk, puhas vesi, fotosüntees)

Ökoonomika ja ökoloogia vahel kord.

Saastuse vahetu ja kaudne (hiilv) mõju.
Pääpnormid - arvestatakse m. terr. st + looduse depuhtatsioonid
Hajureostus ja punktreostus.

Hajureostus: põllumajanduse - pestitsiidid,
niineraalväetiste kulutamine, sõnaku sekkumine

Punktreostus - suitsukoistnad, reoväetused,
sõjaväeliku, õhukiiride valgustamine vett, pinnasesse.

^{NK-5}
Meil ^{arvestatakse} kaljibrikke arveid õhku aastas
65 milj. t + autod 40 milj. t = 100 milj. t.

Eesti peamine õhku pälv 2000 t, aastas 73 000 t.
(11.2.2000, praeguse 7.9.87)

Õhku - ^{atmosfääri} ^{hormid} ^{peamised} ^{energia} ^{tootmisest} ^{transpordist} ^{tootmisest}
väärndit oksüdi, lammasfiksatsioonid +
fluori, rasked metallid (plii, elavhõbe, kaadmium,
strontium, uraani) -
happe vihmad - mõju mullale, metalle (okasmetallid)
on 40% oksid oksideid kaotanud, oksid on lihtsam; vähem metsa
(puudelehtede).

Õhku paisatar lubjaskastolm - praamidelt elektril-
jaamade koostetest - neutraliseerib P-õrli
happetõhmu, kuid kaljustab rabad
(muudab belistiks - hävitab turvasaunbla).

Lenditukna paisataks õhku ja langeb alla
40 km. raadio 32 t. ruutkilomeetrit.

- Osoon-ekraani ohustamine - freoonid! (CRK + ftm)
- Maakera temperatuuri tõus (CO₂!).

Vesi - Seda maakeral - magedat vahu; jaguneb ebaühtlaselt
- Veekogude hapustamine -
selle hüüv oht -

- Järvede probleem - eutrofeerumine -
- Väikese jägede probleem - ei dience enam!
- Põhjavee probleem - saastamine nitraatidega
- Peipsi probleem
- Läänemere probleem: Pärnu laht!

Kemikaal-
bioloogilised
probleemid!

1980. aastast Kõrv.

60% maismaast kannatab veepuuduse all, s. o.
1,3 miljardit ruimest kannatab puhta vee puuduse all.
80% kõigist haigestumistest tuleb veest
löö: 1981-1990 - puhta jõe vee aastakümme!

5 Biosfäär ravisutub, nii kvantitatiivselt
kui kvalitatiivselt.

4.4.6. Rahvusvaheline Keskkonnakaitse Strateegia.

① Biosfääri kaitse - kui 5. k. suund -
globaalprobleemidega tegelik suund.
Hoida, taastada keskkonna tugevus!

4. Maastiku hooldus ja kujundamine

See on kultuurimajandamisel looduses, et
säiliks tema taastatavuse võime, omäpär, ilu.
Inimese kultuuritase annab tunnetust
tema koduümbruse, rahva kultuuritase annab
tema looduse seiskukord.

Siin peetakse silmas põhiprintsiipi:

→ loodusliku ja inimese poolt loodu (s.o. ka
tootmise) ühtsus; hoida looduse ilu,
rohendada seda, hoida tema omäpär.

(8)

4 printsiipi:

- Ökoloogilise kompensatsiooni printsiip - metsatukad, puud, põõsad, kunstl. veekogud = maastiku mosaiikkus.
- Ökonoomika kooskõlastada ökoloogiaga.
- arvestada, säilitada maastiku omapära, kõik ajalooline, etniline $\rightarrow$ revalorisatsioon
- esteetiline printsiip - hoida, rõhendada maastiku ilu - puud, rändrahned, ajaket, allikaid, väljaraadef

Eliti aga - elerõõm, kolhoosi, kooli, kodu
ümbruse kujundamine.

- A. H. Tammsaare nim. medal - 1981. a.
- Tallinna deklaratsioon - 1983. a.

9

Looduskaitse põhisuundade vahel on
väga tihed seos. See ligitus ongi suursti
 tinglik: loodusressursside kaitse ja ratsio-
 naalne kasutamine $\leftrightarrow$ keskkonnakaitse;
 keskkonnakaitse $\leftrightarrow$ maastikuhooldus;
 looduse üksikobjektide kaitse $\leftrightarrow$ keskkonnakaitse.

(12)

Looduskaitse perspektüvidest

Teadus, tehnika tekitab probleeme,

teadus andnu ka lahendusi (kiilap ta suudaks).

- uut tehnoloogiat, kõigepealt jäätmeteta t.

- müüdingi ka uusi puhastussaadmeid
(müülatavad kalad),

- süntetilisid asendajaid

- uutiliseerimist, korduskamtaamist

- raskavad majandusmekhanismid

- monitooringut = keskkonna parameetrite pidev
jälgimine; mitteproletine, staatiline

- õigushõlku kaitset

- lk - ökoloogilise hariduse korraldamine
(koolis, õppekavade, õppeajad)

Rahvusvahelise koostööd

(MAB, UNEP, WWF, EN strateegia jm.)